

E justice v době postkoronaviří

Příslloví, podle kterého všechno zlé je také na něco dobré, samozřejmě znám, ale moc mu nevěřím. Někdy je to jako v tom vtipu, ve kterém lékař sděluje pacientovi, co se právě probral z narkózy a je kratší o dvě amputované nohy, že pro něj má dobrou zprávu, protože ten pán co leží v rohu pokoje od něj koupí boty. Proto se i na současnou pandemii dívám především s krajní nechutí jako na něco zlého, co jsem rozhodně nepotřeboval a nic dobrého z toho nebude. Předpokládám, že snad až na výrobce roušek, respirátorů a dýchacích přístrojů pro ventilaci nemocných to tak vidí i ostatní. Možná ještě pár politiků, kteří se snaží vytlouct z poněkud makabrovního reje nějaké to PR, a to tak asi bude všechno.

Nicméně k čemusi, co by snad mohlo mít posléze pozitivní efekt, nás ten pitomý vir přeci jenom donutil. Využívat na maximum elektronickou komunikaci na dálku. Nebo se o to alespoň pokoušet. Nemám teď pochopitelně na mysli e-mail nebo snad dokonce telefon, ale to, čemu se říká videokonference, případně videonávštěvy. Ať už jde o Skype nebo jiné formáty. Shodou okolností, mezi které bych si rozhodně nedovolil zařadit prozíravou obavu z věcí příštích, Česká advokátní komora sjednala s Generálním ředitelstvím Vězeňské služby loni, tuším v říjnu nebo v listopadu, zahájení pilotního provozu umožňujícího komunikaci advokátům jako obhájcům s jejich klienty, kteří se momentálně nacházejí ve vazbě, případně ve výkonu trestu. Takto zmíněnou videonávštěvou. Podle prvních poznatků to docela slušně fungovalo ve dvou do pilotního programu vybraných věznicích, v Brně-Bohunicích a Liberci. Pak se z jakési podivné čínské virové výstřednosti stal problém celého světa. Mimochodem, pokud jde o tu výstřednost. Když slyším, jak během epidemie v Číně klesla koncentrace oxidu dusičného, napadá mi, že ta Gréta bude nebezpečnější, než jsme si mysleli. Ale k věci.

Takže jsme požádali pracovníky Generálního ředitelství Vězeňské služby o rozšíření tohoto programu videonávštěv i na další věznice. V době, kdy diktuji tento článek, vím pouze o pozitivní reakci s tím, že nyní půjde o technickou realizovatelnost. V každém případě se ale pánové z Generálního ředitelství zachovali velice vstřícně a zdá se být zcela jisté, že pilotní projekt tak či onak přeroste do celostátně fungujícího systému elektronické komunikace mezi advokátem a klientem, dočasně separovaným v některé z našich věznic. Nechávám stranou všechny pochybnosti o důvěrnosti tohoto druhu komunikace prostě proto, že je věcí dohody mezi advokátem s klientem, jestli tento pohodlnější způsob komunikace zvolí, anebo zda se z nějakého důvodu, který je výhradně a svrchovaně věcí jejich posouzení, raději sejdou osobně. Předpokládám, že většinově to ale půjde elektronicky.

Jak všichni vědí, koronavirus vcelku úspěšně paralyzoval soudní řízení napříč ČR. Je jasné, že věci, které nesnesou odkladu, budou projednávány i v této době, ale jinak mi dnes a denně chodí vyznění o odročení hlavních líčení a jednání na dobu zhruba od 18. 5. a dále. Zpoždění, které všechna řízení nabírají, se budou soudy snažit dohánět, což vůbec nebude legrace. Nicméně v této souvislosti se nabízí otázka, zda by i soudní řízení nebylo možné realizovat podobně jako zmíněné videonávštěvy anebo spíše videokonference. Jsem si vědom toho, že veřejnost soudního jednání je jedním z ústavních aspektů soudního řízení jako takového, byť i podle čl. 96 odst. 2 Ústavy může výjimky stanovit zákon. Nadto při letmých rozhovorech s několika pány z IT oboru jsem si vyslechl, že by nemohl být takový problém vytvořit systém, do kterého by se mohl připojit každý, kdo by měl ten, z mého pohledu poněkud úchylný zájem, sledovat online, jak se manželé Y rozvádějí, nebo jak se

pan X soudí s panem Z o zaplacení dluhu. Výběrem příkladů jsem jasně naznačil, že asi něco jiného by byla trestní řízení.

Nicméně na netrestních úsecích už je možné v některých fázích řízení dohodnout, že účastníci netrvají na veřejném projednání, což je podle mého názoru, byť za jiných okolností a jiným způsobem, ale krok podobným směrem. Ale i trestní řízení může být relativně komorní, když si to obžalovaný vyžádá a nechce se účastnit. Tedy nevidím moc velký problém v tom, aby dvě obchodní společnosti, mající spor kvůli různé představě o kvalitě zhotoveného díla, souhlasily s tím, že soudní jednání proběhne videokonferenčně. Ostatně v takovýchto věcech je stejně zdrcující část argumentace písemná a většinou musí být dodána před koncentrací. Zatím nepředpokládám, že by bylo možné tímto způsobem provádět důkaz výslechem svědka nebo znalce, ale každý, kdo se věnuje sporné agendě, ví, kolikrát jde v civilních věcech k soudu jen proto, aby se tam probralo to, co bylo předloženo, k výzvě soudu to bylo zopakováno ve stylu „poukazuji na své písemné podání a nic k němu nedodávám“. A pak následuje výměna argumentů, která by striktně vzato mohla klidně proběhnout po telefonu anebo, s příslušným vizuálním efektem videokonferencí.

Je zcela jasné, že by to znamenalo dost zásadní elektronizaci justice. Informovanější čtenář si v tenhle moment nutně musí položit otázku, jestli to má být v konečné fázi stejný průšvih, jaký chronicky, po dobu asi tak 15 let, předvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí se svými elektronickými systémy, které možná nějak fungují, ale z poměru náklad/výkon je tak leda na zvracení. A když to někdo chce zlepšit, tak ho zavřou. I to by se snad dalo nějak vyřešit. Třeba poctivým zadávacím řízením. Je též jasné, že zrovna v téhle době asi státní kasa nebude ochotna zainvestovat rozsáhlé elektronické projekty, které na první pohled vypadají, že nejsou nezbytné. Otázkou pak je, jak by se k případným změnám v soudním řízení stavěl Parlament, nicméně troufám si už teď od boku střelit, že v konečné fázi by tato investice přinesla všem jen úspory a zrychlení soudního řízení, což by snad měl být cíl jakékoliv politické reprezentace, kterou si lze představit jako vládnoucí. A pokud by měli pravdu ti z odborníků, kteří tvrdí, že zmíněný vir se tady bude potulovat ještě asi tak dva roky, pokud nezmutuje a nezačne se tady potulovat jeho zmutované alter ego, zdá se, že tato forma elektronizace justice bude holou nezbytností. Ale i bez viru v patách by stálo za to se tímhle tématem zabývat hlouběji.

Když už dílčí úkony v řízení videokonferencí připouštějí dva ze tří nejdůležitějších procesních předpisů, jak trestní řád tak občanský soudní řád (pozadu zůstal jen zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich), tak proč po té cestě nepokračovat?

JUDr. Tomáš Sokol,
advokát

Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s. r. o.
místopředseda představenstva České advokátní komory

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 1/2020

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)